

Scan
6715
80

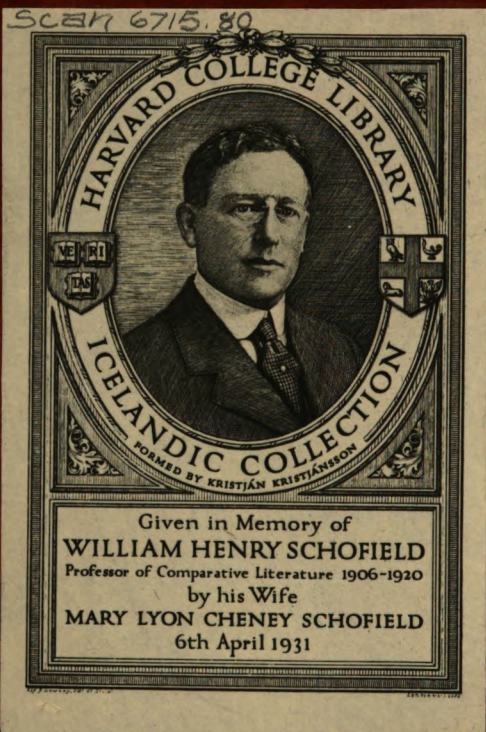
WIDENER

HN NAVR 2

www.libtool.com.cn

Sendelev til C. Ploug fra P. Hjort
1864

SENDEBREV

www.libtool.com.cn

til

Hr. Redaktør C. Ploug

fra

hans Landsmand

Prof. P. Hjort.

2det forøgede Oplag.

KJØBENHAVN.

W. Priors Boghandel.

Thieles Bogtrykkeri.

1864.

Score 6715.80
✓

UNIVERSITY LIBRARY
IN MEMORY OF
www.libtonline.org
WILLIAM HENRY SCHOFIELD
APRIL 6, 1931

Forord

til andet Oplag.

Det er ikke umærkeligt, at et andet Oplag af dette Sendebrev kan være bleven fornødent, endskjønt vore Blade ikke have gjort Publikum nærmere bekendt med dets Indhold, når undtages, at et ganske nyt opstået har debuteret med den Opdagelse, at Brevets Forfatter såes at være »en gammel Kone«. Den lærde Hr. Redaktør glemte nok ellers i sin Spøttølyst, at flere af Sibyllaerne også fremstilles som ældgamle Qvinder af Varro og andre Oldtidens Lærde, af Michel Angelo i Sistina o. s. fr., og at vort eget berømte Ord »Edda« også har samme Betydning omtrent, så at Red. egentlig døber mig om til en Sandsigerske; men i al Fald har i de senere Åringer så mange Unge Drenge blandet sig i den danske Politik, og halv om halv derved fordærvet både den og dem selv, at det næppe kunde være så fejl, om et ganske modsat Element også optoges i dens Udvikling.

D. 6. April.

Den 15de Februar 1864.

S. T.

Hr. Redaktør C. Ploug.

Uden noget ret stærkt Håb om at blive forstået af Dem, kan jeg dog ikke undlade at skrive dem til, for om mueligt at komme Dem til Hjælp i det Vilderede, som Mangel af Kjendskab til Forholdene nu har stedt Dem i. Jeg har i lang Tid næret en oprigtig Medfølelse for Deres store Hjertes tunge Lidelser, om den også betydelig begrændsedes ved min mer og mer rodfæstede Erkjendelse af, at disse fornemmelig vare selvforskyldte. De er, Hr. Redaktør, nu fremfor alt bleven til en Illusionernes Mand; men, at De i den Grad var bleven hildet i disse og at De endog kunde lade en så fejlagtig Anskuelse af Deres hele Stilling iblandt os tydelig fremskinne, som den, der viser sig bagved Deres Tale (Nr. 34, Sp. 4.) om Landsmænds ubillige Domme ja grove Bagtalelser om Dem: det havde jeg rigtignok ikke troet. Endel af Deres seneste Overdrivelser antog jeg blot for Konstgreb, der skulde holde Opinionen såvelsom Dem selv opret over de slemme Fiaskoer, der indtraf med diverse Yndlingstemaer, høje Spådomme og andre Kjæp-

heste. Men jeg seer, at Illusjonernes Dæmon endnu hævder sin Magt over de Råd, den Erfaring og de Advarsler, f. Ex. Abonnentantallets betænkelige Indskrænkning, der efter Deres eget Ord må troes at tilflyde Dem. Os Andre er vel dette hele Fænomen temmelig let at forklare; om det derimod kan lykkes at forklare det for Dem selv, er mere tvivlsomt; men denne Tvivl er dog ikke nok til rent at opgive Forsøget derpå. Forgjæves har jeg tidligere søgt at nå et sådant Mål under en Kamp med Dem; nu tilsiger mig hele Stillingen at forsøge det i Fredelighed. Hertil skyndes jeg også af min mangeårige Beundring for Deres lyriske Talent, det vi alle skyldte så stor en Tak for den Glæde og varme Oplivelse, Deres Sange såvelsom andre Digte i rigt Mål have skjænket os. Dersom det danske Sprog havde været verdenshistorisk, som f. Ex. det franske, så vilde Deres Navn som Sanger endog kunne være kommen i Følgeskab med Thorvaldsens, Ørsteds og flere andre i Evropa hædrede Danskeres.

Men denne poetiske Begavelse blev i sin anden Retning just Kilden til så megen Forstyrrelse og Fortræd, som De anrettede, da Publicisten og senere hen også den praktiske Politiker samt Ungdoms- og Folke-Agitatoren hengav sig til en vildfarende Begejstrings lokkende Illusjoner. Når jeg ovenfor har talt om Deres Hjertes Lidelser, så sigtede jeg naturligvis til Deres Smerte, den jeg så ganske fatter og under givne Vilkår kunde dele med Dem, over al den Modgang, der efterhånden har rammet Deres Planer og Forhåbninger om de nordiske Rigers Sammensmeltning, om den såkaldte Holstens Udsondring for at lette denne inderlige Forening, om Sammenslyngningen af de nordiske Konge-

slægters Grene på denne eller hin Måde, o. s. fr. Det Knæk og den Tilbagegang, der viste sig heri, måtte heftigt gribe Deres Sind og hvile tungt på Deres livlige Følelse. For Dem var den hele Illusjon vist en Inddragelse af det Bedste i Livet i Deres eget personligste Liv, og Fordybelsen deri en fuldkommen Saligheds-Sag. Det forklarer også Deres mandige Udholdenhed endnu i det kraftige Tilråd til de gotiske Løver (Nr. 28), og den stolte Modighed, at true Deres trofaste elskede Fostbrødre med »Historiens Dom«. Og det skal ikke negtes, at Deres Ret til at håbe er endnu ikke rent fortabt.

Men så rigt dette Håb end er bleven og hvor godt det har formået at holde sig — selv efterat De godtroende skuffedes ved Telegrammet om hint dobbelt så store Tal som de ellevetusinde Jomfruers — så er på den modsatte Side Deres Kjendskab til Modstandere og til den sande Tilstand hos os forbleven så fattig eller så skjæv, at De altfor ofte er kommen til at udtale Dem i Strid med det Virkelige og ene Rigtige. Men dette har De endnu ikke fået Øje for, og derfor er da den højst beklagelige — både for Deres Landsmænd og for Dem selv beklagelige — Tilstand fremkommen, som man seer De ikke aner, men i Deres Forblindelse kun holder for Udbrud af hvad De kalder »Cliquer, Cotterier og Visse Kredse« eller endogså for rent personlige Udfald af Hævn eller Hidsighed. Denne sørgelige Illusjon skal jeg nu nærmere gennemgå.

Lige så let som det er at sige, at hin ængstede Moder, hvis Klage over Dem De offentliggjør (Nr. 34), er gåen for vidt i den Skraphed, hvormed hun refererer, at »De almindeligvis nævnes Landsforræderen

Ploug*, lige så let er det at se af Deres Spot i den Anledning over Landsmænds Uvilje og Miskjendelse, at De ikke aner, i hvor lang en Tid Mangfoldiges Tanker i det Væsentlige have været førte i samme Retning som den, hvori denne Danneqvindes Følelser fik Trang til at udtale sig. Men jeg beder Dem endelig under disse Betragtninger at holde fast ved den store Sandhed, at det er Indholdet, Væsenet, Ånden, som det kommer an på ved sådan Lejlighed, og at mit Vidnesbyrd ikke bør søges røkket ved nok så kløgtig Omtumling med enkelte udpillede Ord eller Vendinger.

Det har således længe været en Frygt hos mangfoldige, at Deres varme og skjenne Iver for at nedbryde de gamle Skranker imellem Danske og Svenske kunde gå så vidt, at den gamle faste Stok af Under-sætter i Danmark, der er noget helt andet, end hvad De, når De er i Deres grove Hjørne, kalder *reactio-nære Absolutister*, skulde anse Deres Ord og Handlinger for fædrelandsfjendske eller landsforræderske; og man har da ikke sjælden følt, at Unge som Gamle kunde komme til at overse Smagens og Klogskabens Regler og udenvidere følge, ligesom hin Moder, den umiddelbare Veltalenheds altfor stærke Drift. Når eller om mere øjeblikkelige Tilskyndelser gik over til en mere stående Mening eller endogså Tro, er en vanskelig *psychologisk* Undersøgelse, som jeg ikke behøver at indlade mig på, da det her ikkun gjælder om at udtale min indhøstede Erfaring om dette almindelige Fænomens slet ikke sjældne Indtrædelse. Ved Deres voxende Dristighed og tiltagende Navnkundighed voxede også disse Fædrelandsvenners Opmærksomhed, og tiltog stadig deres Frygt. De offentlige Forhold herhjemme — som hist

ligeoverfor — begyndte nu tillige at omgive deres Planer eller Tendentser med en vis Nimbus, der opfostredes en hædrende Garde af Studenter og Kunstnere omkring Dem, talrige små Filial-Plouger i Embeds- og Købmandsstanden spredtes ud over Landet og mere end et Filial-»Fædreland« fremtrådte i Provindsbladform. Men så begyndte også flere og flere at holde hin Begejstring fra sig i tilbørlig Afstand, ja ligeoverfor sig, og reflektere over dens Sammenhæng med de stedse mere og mere frapperende Fremtoninger (som det jo nu skal hedde). Man reflekterede både over sikre Kjendsgjeringer og over hvad der gik fra Mand til Mand, eller fra Mund til Mund. De viste Dem selv ved mangel på Lejlighed som en sand Mester i Mistanke og Mistænkkeliggjørelse under Deres Forklaringer om vigtige Mænds Motiver eller overraskende Begivenheders skjulte Anledninger, så at De både smittede og oplærte Landsmænd i dette Håndværk. Man læste i Blådene hvad De overlydt havde sagt, både ved Gildet i Dyrehaven og på Upsalas Høje, om Ønskeligheden eller Nødvendigheden i, at Nordens Rigers Forening udkrævede Tilbagetrædelsen af et af de tvende Dynastier — og hvad Under da, at mangfoldige, ikke blot af de gamle Adstadike, ikke blot af Qvinder og Uerfarne, kom til at nære en stærk Mistanke om, at der hos Skandinaver og hos Skandinavene *par excellence* skjulte sig noget Forræderisk, såfremt det Ord kan betegne, at man ikke sætter vort Land, Staten Danmark, som det Højeste eller Sidste, men vil opgive det i fornødent Fald for et andet Højeste eller Sidste. Men ved et sådant Spørgsmål sige Danske endnu, ligesom Hædersmændene Schultze og Rumohr i den holstenske Regjering nylig erklærede, at der ikke kan

påberåbes sofistiske Forklaringer og lange Udtydninger, men at det der kun gjælder det simple ligefremme Ords Betydning; men i så Henseende har man hørt mere end nok af mere end en af de gode Fædrelandisters ubetænksomme Mund.

Denne Frygt, denne Mistanke, Vrede, Bitterhed, eller hvad man evfemistisk eller forsigtigst vil omskrive hin Følelses eller Overbevisnings rette Navn med, har udbredt sig i stigende Grad her i Landet ganske anderledes, end man seer, at De har nogen Forestilling om under den særegne Betagethed, som den lange Øvelse i Fantaseringen synes at have gjort til normal Tilstand hos Dem.

Hvad der først således var flygtige Tanker, er siden derfor bleven rodfæstede Forestillinger og selv klare Begreber, så at hin Moders meget stærke Udbrud kun er en liden Prøve på meget, af hvad man har hørt udtale, når man mest vilde agte på Indholdet, således som jeg ovenfor krævede, og ikke hænge sig i Ordene. Denne almindelige Forestilling om noget Forræderisk, der nok kunde få Indpas, hvor Skandinavismen er til Huse, er bleven bestyrket hos ikke få ved de mere pikante Træk, der, hvad Dem angår, blev fortalte om Deres særegneste Forhold. Således slog det mange, da der i Alliance-Glædens mest blomstrende Tid fortaltes, at De i Malmø havde havt en Timerlang Avdients hos vor Nabokonge, og det under så højst fortrolige Forhold, at Deres Dragt ikke blot overraskede alle, der så Dem komme, men at en svensk Hofmand havde måttet formå Dem til dog idetmindste at låne hans mere passende Hovedbedækning til den Færd. Ved sådanne Træks Betretning have ikke få Landsmænd, forud exerserede ved

Deres eget udmærkede Greb på at mistænkeliggjøre Modstandere i malende Beskrivelser, oplækket mangan Tanke hos sig om forræderiske Tendentser, der siden måske nok kunde bevises at være mindre grundet, hvis et Bevis forsøgt, men som, engang kommen i Omløb, umueligen bringes i Forglemmelse blot ved at De i den offentlige Debat repeterer de altfor populære Løjer om Katten og Kokkepigen.

Jeg har nu i muelig Korthed forklaret Dem, hvorledes De i Deres Spot er på Vildspor med Hensyn til Mangfoldiges Mening om Deres sande politiske Stilling, hvad de skandinaviske Drømme angår. Jeg kunde have yderligere henvist Dem til hvad jeg skrev om den ægte Skandinavisme for en tredive År siden i Heibergs Flyvende Post (sml. Kritiske Bidrag til nyere dansk Tænkesmådes og Dannelses Historie, politisk Afdeling, 1852, S. 166—67), men gør det ikke, da her kun handles om Deres Stilling. Men har den positive Retning i Deres Skandinavisme vakt så megen Uvilje og Mistanke, så har den negative Retning vakt endnu større Uvilje og næsten lige så stor Mistanke. Ved den negative Retning forstår jeg den Adfærd, som jeg engang hørte benævne »Plougs stygge uhyggelige Forfølgelse af Prinds Christian og hans Hus«, en Forargelighed, som man har sporet lige fra Tronfølgeforhandlingerne af. Strax efterat den Tanke i 1850 var opgivet, at vælge den Prinds Peter af Oldenburg, som beklædte høje Stillinger i Rusland, til *Successor* i Danmark, og der så begyndte Forhandlinger imellem Geh. Råd Reedtz og Grev Nesselrode om den danske Prinds Christian af Glücksborgs Udvælgelse, da yttrede Deres Blad en lydelig Misbilligelse, og De fandt det langt rigtigere, om man

vilde have tænkt på en svensk Prinds eller i al Fald en engelsk. Og i den Ånd fortsattes så siden uafbrudt, efterat Tronfølgeoven af 31. Juli 1853 var bleven given. Med Deres overraskende Virtuositet i Stiklerier forfulgte De ved hver given, eller måske snarere søgt, Lejlighed Prinds Christian og hans Hus, fornemmelig da for Det, som De kaldte disse Kongelige Danske Personers Tydskehed. Den jævnlige Anledning, der kom i Årenes Løb til at omtale disse offentlig, både i Småt og i Stort, opsatte De oftere at benytte i rette Tid, ja undlod nok et par Gange rent at gjøre det; men om De så udførte sligt, skede det på en kold og tvær Måde, der hos mange vakte den Mistanke, at skulde De rykke frem med Deres nøgne Fornemmelser, så måtte De omtrent helst ville sige, at denne Prindses Tilværelse med samt hans frodige Slægt var i Vejen for Danmarks svenske Lykke, og at man i ægte «fædrelandsk» Interesse derfor helst måtte ønske ham og den rent af Vejen. Flere troede fuldt og fast, at De betænkte Ham og Hans Æt med Holsten-Lauenborgs Trone som den bedste Udvej til et skandinavisk *Arrangements* Iværksættelse. Deres utrættede Stiklerier tiltog, istedenfor at man kunde håbet, at de vilde aftage, især da Højsalig Kong Frederik VII Selv ved forskellige Familiebegivenheder i dette lykkelige Hus, ved Barnedåb, Konfirmasjon og Forlovelse, fremdrog og udmærkede dets enkelte Medlemmer; Exempler vil Historien ganske vist opbevare, men jeg agter for meget Sømmelighedens Bud til her at kunne fordybe mig i sådannes Skildring eller nærmere Omtale. Jeg har i et Brev, som en Ven i Norge lod trykke med flere andre («Nogle Breve fra Kjøbenhavn om den nuværende politiske Tilstand der, skrevne af en Dansk til

en Norsk«. Christiania. J. Dahl. 1863. 20 S.), omtalt Deres heroiske men hæslige Lakonisme og Stoicisme i uafbrudt Fremturing med denne Forfølgelse.

Senest nu overraskedes vi ved Opgivelsen af Dannevirkestillingen; havde De anet eller villet tro, at Deres Stilling til en hel Del af Deres Landsmænd var således, som jeg nys har meddelt Dem, så havde de sikkert ikke udtalt Dem, som De gjorde, om denne Tildragelse. Det er virkelig Synd, at en så udmærket Forkjæmper, som De kunde være bleven for Staten Danmarks Sag, tilsidst skal gå til Spilde på det Uopnåeliges Efterstræbelse; Deres Held og Deres Talent have hidtil kappedes om Forrangen, men De så ikke, at ligesom Heldet steg i det Enkelte; så dalede Håbet i det Hele. Det er egentlig det, som jeg i nærværende Brev har ønsket at åbne Deres Øjne for. Når De siger (Nr. 33; Sp. 4.), at hin Stillings Opgivelse (for hvilken vi andre gjerne vilde prise de Meza!) »har uventet og pludselig tilintetgjort en Forestilling, der hang sammen med Nasjonens Væsen fra gammel Tid, men i hvilken den dog især i de sidste tyve År har levet sig således ind, at det nu er enhver varmtfølende dansk Mand og Kvinde, som om der med en Tang var reven et Stykke ud af deres Hjerte« — så kan jeg ikke alene fatte og følge Dem, men må også billige Deres Dom og sympatisere med deres Smerte. Men i Omtalen af dette Smertens Udbrud er ganske forbigået, med hvilken fornuftig eller objektiv Berettigelse man havde »således« levet sig ind i den Forestilling; og da giver De selv en blandt flere Nøgler til Svaret ved at bemærke (l. c.): »Nationale Forestillinger kunne, ligesom private, fjerne sig fra Virkelighedens Grundlag og blive til Fordomme og

»Indbildninger.« Her er Punktet! hic Rhodus, hic saltus! Her er det, at vi komme tilbage til det af Dem offentliggjorte Brev. Dette aldeles subjektive Brev vil, uden egentlig at vide deraf — ligesom De selv i Meget egentlig ikke ved, hvorhen De vil, eller hvorhen Entusiasmen, Vreden, Lidenskabene bærer Dem, i hvilke Øjeblikke De tidt iøvrigt skriver både renest og skjønnest — netop have den Mening anerkjendt, at Deres poetiske Politik, Deres henrykkede og henrivende Tale, o. s. v. o. s. v. er en af Hovedkilderne til de »Førdomme og Indbildninger«, der fremavlede hint skrækelige Løverdags-Raseri i Ord og Lyd hos en ikke ringe Del af Københavns Befolkning, og som måske kun et overordentligt Held forhindrede i at gjøre sin Overgang til en eller anden slet Gjerning. Optøjerne angav netop selv i sine Råb, at Tankerne — om man tør give sådan giftig Tåge og brusende Skum det ædle Navn — gik i de samme tvende Retninger, som, efter hvad en mangeårig Erfaring har lært os og hvad jeg har tilladt mig at forklare Dem, netop vare dem, der mest have vakt den Mistanke hos Deres Landsmænd, der nu viser sig at være Dem så ubekjendt. Mange, som forbavsedes over et og andet i Deres Blad — hvorved de gjorde sig det Spørgsmål: Mon dog Ploug skulde kunne strejfe endnu nærmere til *crimen læsæ*, uden at løbe sig Retens Sværdsod i Livet? — antage, at De nu igjen har haft dette sørgelige Held ved Deres Yttringer om Hans Majestæt Kongens af Dem supponerede Forhold til Armeens Tilbagetog, f. Ex. ved Deres Spydighed om den »Anden«, De sigtede til ved Siden af Konsejlspræsidenten, foruden mere af samme Sort.

Uvilje, Forbittrelse, Forkastelse ere således tilstede i langt stærkere Grad og Omfang, end Deres Spot og lystige Snak viser, at De aner, endsige ved af.

Man har hørt fra flere Sider, at de mange dybt Krænkede vilde søge en Tilfredsstillelse i at afsige Deres Blad; en af de anseligste Herrer Grosserere skal selv på Børsen have bragt det på Bane, og et betydeligt Antal Medlemmer i en af de vigtigste Klubber skulle have gjort det samme. I visse Tilfælde er det nu vistnok den værdigste Måde at tilkjendegive sit Mishag på, at man blot vender Ryggen til; men i politiske Partisager er det dog tvivlsomt, om denne Manøvre er god. Der ligger måske i det berømmede danske Mådehold en Spire til at foretrække denne så humane Måde fremfor mere positive Modvirknings-Veje, men jeg formener dog, at den for Flere i Samfund kan blive for svag; den Enkelte kan vel søge sin Befrielse for Ærgrelse ved dette Middel, men mange i Almindelighed tabe mere end vinde ved at forsættes i Ubekjendtskab til Modstanderes eller Fienders Virksomhed og Opfattelse af Tingenes Gang. Jeg kan således mindes, da for endel År siden ikke så sjælden adskillige Mænd henvendte sig til mig for at låne enten Hamb. Nachrichten eller Altonaer Merkur eller Itzehoer Wochenblatt, at de anførte den Grund, at det store Selskab Athenæum ikke holdt disse »skjændige Blade«; men den Straffemåde var næppe klog. Det er, som sagt, ofte en aldeles passende og hensigtsmæssig Måde, at tilkjende sin Ringeagt på, at vende Ryggen til; men ved Aviser, som spille en Rolle, skal den næppe anvendes, og mindst af alle ved Bladet »Fædrelandet«; det skal man just læse, mener jeg, for at kontrollere det, for at vide, hvad

Klokken er slagen på det skandinaviske Ur, hvad der spekuleres på imod det Danske Monarkis Bevarelse, hvad Vedkommende påny i deres nordiske Dydighed have tagne Højeste og høje Personer ilde op, o. a. lign. Eller, med Deres egen Sammenligning: Kan De indbilde Dem, at De skulde slippe for alt, hvad De slår itu, med at påtage Dem Kattens Navn, så skal Publikum just vise Dem, at det selv forstår at lade Dem gjøre Kattens Gavn: Katten er god til at tage Rotter og Mus, derfor skal man lade den frit Indpas i Ens Hus. Den rette Middelvej forekommer mig derfor at være, at et stort Selskab ikke holder flere Exemplarer af et sligt Blad til Læsning, men dog et enkelt til Efterretning.

Belysende Anmærkninger.

— En Ven, som så at dette Brev skulde i Trykken, yttrede: »Herregud! skal nu den Kiv imellem Ploug og Hjort atter opprives? I dette Øjeblik burde dog alle Personligheder sættes tilside og alene Danmarks Ve og Vel fylde vore Tanker.« Ja, svarede jeg, det er fuldkommen sandt; men det troer jeg også i fuldeste Mål er Tilfældet både med Hr. Ploug og med mig. Det er intet mindre end en personlig Strid, men kun en Kamp for Stat og Fædreland, en Kamp for Anskuelse og Principer og disses Gjennemførelse i vor Politik. — Men da mangan En måske vil tale som hin Ven, uden at være hans Lige i Alvor og Indsigtsfuldhed, så skal jeg føje til dette Brevs Udgivelse en Belysning af de Stridendes Standpunkter; thi Hr. Ploug kan nemlig med fuld Ret tages som Repræsentant for den politiske Skandinavisme, medens han med sin uheldige Spot, at

det danske Monarki, hvis det nogensinde kom istand igjen, skulde føre Navn af »det pederbjortske Danmark« (Fædrel. 1852, Nr. 8), har berettiget mig til at stille mig ligeoverfor ham i denne Kamp.

Den Modsætning, som jeg går ud fra, er så mangesidig, at jeg næsten ikke ved, hvor jeg skal begynde: Der råde i Danmark to Hovedsynsmåder. Den ene går i Retning af Følelse og Fantasi, af Sympatier og Interesser, af Ønsker og Forhåbninger; den anden erkjender vistnok disse Tilskyndelsers Værd og oplivende Kraft, men foretrækker dog afgjort at tænke og handle i Forstandens og Erfaringens Retning. Den ene sætter Poesien, den anden Prosaen som Politikens væsentlige Indhold; den ene vil helst udføre Folkeviljen, den anden holder det for rigtigst at lyde Statsviljen; den ene glemmer helst det Forbigangne for ikke at være bunden og trykket af slemme Erindringer, den anden troer stedse at måtte mindes det i det Forbigangne, hvortil vi endnu ere bundne igjennem Tradisjon, Ret og Forpligtelse; den ene vil qvæle Uretten ved Hævn og Trods i løs Uendelighed, den anden vil standse Uretten ved at foreholde Rettens Skjold; den ene vil skabe lokkende frisk Nyt, men uden at dens Midler og Veje hidtil have vist blot Blomster endsige Frugt, den anden vil tage vare på det Bestående og støtte sig til dette, i Tillid til dets endnu iboende Kraft. Den ene vil søge Revolusjonens, den anden vil følge Evolusjonens Veje i Valget af politiske Grundsætninger.

Vil man nu iføre disse mere abstrakte Forestillinger en konkret Dragt, så må dennes Skildring omtrent blive følgende, i hvilken det Tænkte vil stå ligeoverfor det Virkelige, det Håbede ligeoverfor det Historiske, det Skjønne ligeoverfor det Sande. To Gange i Tidernes Løb have de Danske henvendt sig til holstenske Fyrster om tillige at blive Danmarks Konger. Efter Christopher af Bayerns pludselige Dødsfald tilbød det danske Rigsråd Grev Adolf af Holsten, som tillige var arvelig

Hertug af Slesvig, den danske Krone; men han foreslog sin Søstersøn Grev Christiern af Oldenburg, hvem så Rigsrådet, ikke nogen Folkerepræsentasjon, også valgte, og som kronedes d. 28. Oktober 1449. Han blev, som bekendt, 11 År efter tillige Greve af Holsten. Det var første Gang. Den anden Gang skede det, da den jyske Adel opsagde Christiern den Anden Huldskab og Troskab og kaldte hans Farbroder »Hertug Frederich aff Holsten« (A. Huitfeldt, S. 1246) til den danske Trone. Det er således egentlig det holstenske Hus, som fra hans Tid af beklædte den danske Trone indtil nu, og gamle Arrild Huitfeldt kalder det også det »Holstiske Huus« (l. c.). Den Sidste af dette Hus på Danmarks Trone, Frederik VII, erklærede i lovlig Magtfuldkommenhed og med de nærmeste Arveberettigede Prinds Fr. Ferdinands og Prindsesse Charlottes Samtykke samt efter Aftale med Kejseren af Rusland, Sjæf for den anden holstenske Linie, at ville, *«régler l'ordre de succession dans Ses Etats»*, og gjorde det så i lovligste Form på den Måde, som bekendt er. Ingen af Statsdelene opfordredes til at give sit Samtykke til dette Prinds Christians Valg, thi det lå udenfor deres Rettigheder at kunne gjøre det. De Itzehoe Stænder have siden anket over deres formentlige Udelukkelse herfra, men have dog alligevel forudsat Valgets Gyldighed, f. Ex. ved at sige i en Betænkning af 15. Dec. 1853:

»Von einer richtigen Ordnung der staatlichen
 »Verhältnisse derjenigen Lande, welche gegenwärtig
 »unter dem Scepter Ew. Königl. Majestät vereinigt sind,
 »und nach einer mit Zustimmung der Europäischen
 »Grossmächte festgestellten Thronfolgeordnung
 »auch in Zukunft, so lange Gottes Fügung es zu-
 »lässt, vereinigt bleiben sollen, wird das Wohl
 »und Wehe der Landesbewohner, wird die Siche-
 »rung oder der Verlust der höchsten irdischen Güter
 »nicht nur für uns, sondern auch für kommende
 »Geschlechter abhängen.« (Se holst. St. Zeit. 1853,
 Beil. 2, S. 558.)

Ifølge denne hele Udvikling må Danmark holde på det Forstandens og Erfaringens Bud, at Kongen er både forpligtet og berettiget til at holde på sit Herredømme over Holsten, ligesom over Danmark, Slesvig og Lauenborg.

Men dette kunne Ejderdanske og Skandinaver umuligen indrømme, idet at de uden videre sætte det Nasjonale forrest og det Overleverede, Tilblevne, ikkun i anden Række. I mit Skrift »En politisk Mening« (1863. 22 S.) har jeg forklaret og indrømmet, at hvis der nogensinde skulde blive absolut Valg imellem det Danske Folks og det danske Monarkies Bevarelse, så måtte naturligvis det sidste som en blot historisk Tilblivnings-Form offres for det første som en tillige naturbestemt Tilværelses-Form, eller som den Skikkelse, et evropæisk Individ i Menneskeslægten var beklædt med. Men dertil er det, Gud-ske-Lov, endnu ikke kommen. Sålænge altså det Spørgsmål ikke foreligger kategorisk, må Danmarks Politik sætte Statsrettens Krav foran for Folkets Ønsker eller Trang på en given Tid.

Ejderdanske må vi alle som en Mand være, når dermed forstås vor Fastholden ved Landet Danmarks Enhed og Udelelighed, omfattende Sønderjylland med; men Ejderdansk bør ingen af os være, når derved skal forstås en Trang til Forsøg på at tilfredsstille Følelser og Fantasier, Ønsker og Behageligheder på Kronens historisk oprundne Rets Bekostning. Den politiske Skandinavisme (c: Hr. Plougs tidligere udfoldede, siden-efter, i Nøden, på Børsen 1862 til Måls- og Vægts-Skandinavisme atter bornerede, men stedse dog endnu ulmende, vinkende, gjærende) må, om den sættes i Handling, føre til det Ulovlige og dettes uberegnelige Konsekventser. At advare, at træde op herimod med Bestemthed, er hverken noget blot Personligt eller hvad man kalder Personligheder: det er en værdig Principkamp.

— S. 8, L. 11. Denne Betagethed af Skandinavi-steri, d. e. Hang til at drive uægte Skandinavisme, har jeg nylig fået Anledning til at skildre således (Fl. P. 1864. Nr. 67, Sp. 5—6). «Fædrelandets» Øvelse i, med Klogskab at fortælle eller med Kløgt at fortie, er forførende nok for manges Læser, så at det ikke altid bør forbigåes med Tavshed af den mere opmærksomme Læser. Under 15. Marts fortæller således Fædrel., i en af disse lange, sindige og sindrige, Artikler, om hint mysteriøse Brev, der for syv År siden pludselig var tilstede i Kong Frederik VII og hans Gemalindes Gemakker (praktiseret derind, som der påstodes, fra daværende svensk Minister Admiral Virgin) og hvori den svenske Kong Oscar tilbød sin Fætter en Alliance til Forsvar for Ejdergrænsen, eller den danske Provinds Slesvig, Nordens sydligste Land, men: — Bladet omtaler slet ikke, hvad man dog med fuld Vished vil vide, at samme Forslag tillige angik en Alliance til Angreb på den russiske Provinds Finland, et Tillæg, der dog i høj Grad modificerer hint Tilbud om Hjælpen. At Fædrel. alligevel har kjendt denne modsatte Side af Sagen, kan ikke omtvivles, da det for noget siden hoverede over de tyve tusinde Jenser, som kunde ventes engang at stå på de finske Marker, men det just var dette Troppeantal, som i hint Brev forlangtes til Gjengjæld for det andet større Antal, der tilsagdes at skulle møde ved Ejderen.

Men endnu vigtigere er Forbigåelsen, i samme Bladets Artikel, af den højst karakteristiske Betingelse, at over disse to Alliance-Hære skulde en Svensk stedse føre Overkommandoen både i Slesvig og i Finland, en Tanke, som sikkert ikke bidrog lidet til at gjøre Frederik VII tilbageholden og standse Sagens videre Fremgang. Udenrigsministeren, Geh. Råd Scheele, Udstederen af den oftomtalte, af Skandinaverne så meget ilde ansete, *Circulairedepeche* af 20. Febr. 1857 til de danske Gesandter i Udlandet, fik nu Sagen i sin Hånd; dette

Circulaire åbnede med Et Øjnene på Oscar og viste ham hans hele Stilling i et ganske andet Lys, end det blændende falske, som — for hans Blik — var udgåen fra Taler, Sange og lignende Tegn ved de forskellige i og for sig smukke, ja undertiden næsten opløftende, Studenter-sammenkomster. Hvor dybt Kong Oscar grebes af denne nye Belysning, kan bl. A. sees deraf, at Sønnen Prinds Oscar, som man bestemt ved, med Tårer i Øjnene og i de stærkeste Ord har vedkjendt sig, at han anså denne Opdagelse for Pinden til hans Faders Ligkiste.

— S. 9. L. 11. Med denne Forklaring stemmer J. N. Madvigs vægtige Vidnesbyrd (Dagbl. 1864. Nr. 52. Sp. 4): »Et enkelt københavnsk Blad, der længe har »vaklet imellem en stundom noget feberagtig dansk Patriotisme og en saa svenskfarvet Skandinavisme, at den »stærkt tilsidesætter Hensynet til særlig dansk patriotisk »Følelse, har til andre Sømmelighedsovertrædelser føiet »en just nu ikke vel betænkt Omtale af Begivenheder og »Minder fra sidste Krig, der ere det danske Folk kjære »og hellige, og alt dette i Forening har paadraget Bladet »en praktisk udtrykt Misbilligelse ogsaa fra Mænd, der »ingenlunde staae udenfor en national politisk Retning.«

— S. 9. L. 17. Her i 2det Oplag vil jeg dog hensætte de påpegede Ord, for at kunne knytte andre lignende til dem, til hele Synsmådens Bestyrkelse.

Jeg skrev i Efteråret 1835*): »Jeg vil ønske, at de jyske Stænder indgik til Hans Majestæt med en Petition om at forberede en nøjere Sammenknytelse af alle Brødre ved de kodanske Strande. Den Tid kan vel forestå, at et sådant Forbund blev nyttigt. Man har læst i *Kjøbenhavnsposten***) et tørt Ønske om de tre nordiske Rigers Forening, men et sådant Ønske er goldt, som den tørre Sand på Heden. Jeg tænker kun på en

*) altså næsten for en Menneskealder siden.

**) Den af Glödwad udgivne.

broderlig Nærmelse, sådan som Schiller (i Tragedien W. Tell) beskriver den imellem die drei Waldstätten. Først vilde jeg sige med ham:

•Sprecht nicht von Rache! Nicht Gescheh'nes rächen,
Gedrohtem Übel wollen wir begegnen.▪

Dernæst vilde jeg anvende hans Ord på sådant Forbund og sige:

•Wir stiften keinen neuen Bund, es ist
•Ein uralte Bündniss nur von Väter Zeit,
•Das wir erneuern. Wisset, Eidgenossen!
•Ob uns der See, ob uns die Berge scheiden,
•Und jedes Volk sich für sich selbst regiert.
•So sind wir Eines Stammes doch und Bluts,
•Wir sind Ein Volk, und einig woll'n wir handeln.▪

Et sådant Forbund måtte sluttet, som Digteren siger:

•Auf Tod und Leben! —

Thi det Største og det Helligste måtte et sådant Forbund gå ud på, eller dog tilsidst have for Øje, om det også begyndte som Handelsforbund, Venskabsforbund, og så fremdeles. Tilsidst måtte man dog sige med Digteren:

•So wollen wir drei Länder auch, zu Schutze
•Und Trutz, zusammen stehn auf Tod und Leben!▪

Det tyske Folk danner et stort Forbund, det nordiske Folk trænger til at danne et stærkt Forbund. —

Jeg skrev i Sommeren 1848 (se Oprøret i Holsten. 1848. S. 53—57): Den skandinaviske Ide er et velklingende Udtryk, der har virket fortryllende på mange, allerede har vækket andre Ideer igjen, og har udsået Frøkorn, hvis første fulde Blomster vi med Forbavselse, men tillige med Sjølejlæde, have seet udspringe i dette skjæbnsvangre Forår. Den rolige Betragter forlanger dog mere end Begejstring, eller Ord, som tale til Følelsen; han søger en fast Forestilling, et Begreb. Men hvilket er nu den skandinaviske Idees nærmeste Begreb? I denne Henseende er Ordet ikke blot skjønt,

men tillige symbolsk eller et, som skal udtydes; og Erfaring har vist, at det er mangetydigt. Dog kunne de hidtil fremkomne Meninger henføres til tre Klasser:

1) Den første Klasse er Skandinavisternes. Hidtil talte disse som oftest kun forblommet, holdt deres Anskuelser i en stor politisk Almindelighed, lode deres Frimurermening kun ligesom undslippe dem uforvarende. De ville ved første (forstår sig lovlige!) Anledning have Danmark, hvorunder Slesvig indbefattet, forenet med Sverrig, således som Norge er det; således og ikke anderledes. Disse Patrioter vente på en *Chance*, som vel kan hedde Fortvivlelsens. Men om Evropa (eller især Rusland og de på Østersøen handlende Magter) nogensinde vilde tilstede en sådan, Sundet og Storebelt dominerende, landstærk Sømagts Skabelse, kunne vi slippe for at undersøge, da her alene spørges om de tre nordiske Rigers eget Vel. Men med Hensyn til dette måtte man da først svare Skandinavierne med den kloge Karl Gustavs Ord i det Brev, hvormed han forklarede sin Ven Præsident Bjørneclou, hvorfor han ikke kunde tænke på det hele Danmarks Erobring. Brevet er dateret Roskild d. 2. Martii 1658 og findes i Stockholms Magazin af Sverus (1780. 2, 757):

«— altså måtte wi också förändra våra Consilia —
 »för hwad orsak jag hafwer måst göra fredh medh Danne-
 »marck och qvittera de store advantager jagh uti händer
 »hafwer haft, att aldeles sådant Rigue behålla» —

— »så att gloriæ meæ Cupiditas wore större, än
 »som then försorg om mitt Rigkes säkerhet. Ultima et
 »Secretissima war then, att ther Sverige skulle wara
 »uthi ett Corpore medh Dannemarck engagerat, är thet
 »infaillibelt, att propter situm loci et commoditatem et
 »amoenitatem istius blef Konungslig Residencen medh
 »tiden hos Dannemarck, och altså Sverige, som Danne-
 »marck sig tillwållat hafwer, sedan allenast een Appen-
 »dix utaf Dannemarck.» — (Ganske stemmer hermed Philip Meadowe's Bemærkning i a Narrative of the princ.

act. occ. in the wars betwixt Sueden and Denmark. Lond. 1677. p. 55): »Yea 'tis not irrational to believe that some of the wiser heads in the Suedish Court did not heartely desire to see their King Master of Copenhagen, lest the commodiousness of the situation preferable to that of Stockholm should invite either him or his Successor to make that the capital seat of the Monarchy, whereby Sueden should in process of time have insensibly degenerated from a Kingdom to a Province.«

Dernæst måtte man svare, at et Land, der består af så mangfoldige adskilte Dele som Danmark, trænger til et stærkere og imponantere Foreningspunkt, end en Hovedstad blot med en Statholder i kan afgive; desuden vilde denne Hovedstad under den omhandlede Forudsætning blive en ren Mellem-Stad, eller en halv-svensk (eller i høj Grad ikke-blot-dansk) Stad, hvorved dens centraliserende *Function* ligeledes lammedes, så at meget snart en fynsk-jydsk Interesse vilde kunne modsætte sig den sjællandsk-svenske og derved adsplitte istedenfor samle hele Staten.

Skandinavisternes ubodelige Fejl er derfor den, at de ikke erkjende den store Væsentlighed i Forskjellen imellem en egentlig Union og et Forbund, en Forbindelse imellem Stater, et politisk Fostbroderskab, el. Lign. (Hermed kan sammenholdes det Udsagn af en svensk Minister i Kjøbenhavn, at så længe der er Adel i Sverrig, vil hin Treenighed ikke kunne opstå, idet han tilføjede: »de fortræffelige norske Brødre skulle vi nok holde Stangen; men blive norske og danske Demokrater konstitutionsenligt forenede med hinanden og med os, så bliver det To om En, hvilket vi umueligen kunne synes om.« Han kunde have tilføjet, at dersom en forfinet Czar engang flyttede Residentsen fra St. Petersburg til Odessa eller måske end mere sydpå, så kunde Sverrig derimod nok gå ind på hin Treenighed, ja trænge til den. Men den Dag, den Sorg!)

2) Den anden Klasse er Skandinavernes. For deres Ønsker taler meget. Foruden den virkelige Trang til fast gjensidig Tilslutning imellem de tre nordiske Rigers Folkefærd, hvilken Trangs Anerkjendelse i dens hele Dybde og Magtfylde er den tredje Klasses Særkjende, kan det nemlig ikke negtes, at meget taler for deres Mening, som ville have et stærkt og pålideligt Organ bragt i Live for denne Trangs sikre Tilfredsstillelse, for dens periodiske Oplivelse og de store Goders Forsvar, som dens uafbrudte stille Virken efterhånden må tænkes at ville sætte de tre Broderfolk i Besiddelse af. Et Bånd på Skrøbeligheden, et Anker i Stormen, et Værn imod Egoismen og Intrigerne, hvilke lige så lidet kunne tænkes ganske dæmpede i Norden som andensteds, vilde være så beroligende, mener man, ja vilde være til Frelse i Fare både uden og inden fra. Men dertil må dog bemærkes, at den eneste sande Sikkerhed kun kan søges i det levende folkelige Begreb om et trofast Sammenholds Værd, om den virkelige Gavn af Ubrødeligheden i den faste Tilslutning imellem Rigerne; hvorimod alle Traktater, Overenskomster, selv Stiftelsen af en Nordisk Forbundsstat under en eller anden skjøn Maske, der syntes at bevare Selvstændighed for hvert af de tre Riger, uden dette Begrebs folkelige Adopsjon vilde mangle den indre Garanti, den i Grunden eneste sikre, nemlig den sjælelige. En sådan Overbevisning mangler f. Ex. i Irland, og derfor hjælpe alle Unionsbestemmelser ikke; i Frankrig derimod ere alle Provindser uden Union gennemtrængte af denne Tro; og derfor slås man der på Livet for sine Meninger, men holder sammen ubetinget om den samlede Hovedstad. (En eklatant Bekræftelse har denne Sætning fået ved det sidste Arbejderoprør i Paris.) Hele Frankrigs Historie kan næppe opvise et eneste Forsøg på Deling eller Adsplitelse. Unegtelig bidrager den territoriale Unitet, næsten en Firkants, overordentlig meget hertil, men Styrken deri må dog også søges i en Folkebevidsthed. Danmarks

Arkipelag er derfor også ovenfor anført som en Hovedvanskelighed i modsat Retning.

3) Den tredje Klasse er det frie nordiske Broderskabs, som fordrer mindst, men har Grund til at håbe mest, da det ikke går ud på at bøje Skjæbnens Råd. Det for alle tre Klasser fælles Håb, som dette Broderskab indskrænker sig til, er bygget på Stammefrændskab, på naturlige og historisk rodfæstede Sympatier, på Fællesskab i Oldtidsminder, på den nære Lighed i Sprog, Sæder, Smag og Dannelsesmidler, på utallige fælles Erindringer om Samliv og Sameje, Sammenhæng og Sammen-Stød, på gjensidig Udfyldning af de forskjelligste Interessers Krav, på fælles Fare og fælles Følelse af Trangen til at styrke Sind og Arm med åbent Venskabs Ydelse.

Og nu i Foråret 1864 må jeg da med Glæde og Fortrøstning skrive, at ikke lidet af det her bestemte og rigtigt begrænsede Begreb om Skandinavisme har klaret, ordnet og fastnet sig til Bestyrkelse og Vejledning for os Danske just under Øjeblikkets tunge Tryk, om vi kun ville fatte det selv.

www.libtool.com.cn

